Akh, nit gut!

אַך, ניט גוט!

From Yiddish Folk Poetry

Joel **Engel**

Dmitri **Shostakovich**

Elizaveta Agrafenina
Sára Gutvill
Tyrone Landau
Pierre Mak
Jaap Kooi

Sára Gutvill, *mezzo-soprano*
Tyrone Landau, *tenor*
Pierre Mak, *baritone*
Jaap Kooi, *piano*
Elizaveta Agrafenina, *soprano*

Akh, nit gut!

Folk music has often been the inspiration for concert music, and many composers have used the enormous treasure trove of Yiddish folk music for their creations.

For this album we have chosen works by two composers with interesting parallels but many more differences. Joel Engel's arrangements of Yiddish folksongs began a development that culminated in Shostakovich's *From Jewish Folk Poetry*. Engel's early songs are very close to the folk idiom - in fact they are the original folksongs with piano accompaniment. Shostakovich set the texts to music freely - albeit drawing richly from the sound world of Jewish music. While Engel, who later emigrated to Palestine, proudly and optimistically envisaged the creation of a "Jewish-national" music, Shostakovich wrote for a Soviet audience and had to endure his work being unexpectedly deemed dangerous because of a sudden anti-Semitic turn in cultural policy.

Performing Shostakovich's cycle in Yiddish has long been a dream of mine. My first encounter with the cycle was an odd sort of revelation. I was reading the *Lullaby* for mezzo-soprano, and I thought: I know this song! – except I didn't. It was a Yiddish folksong I knew and loved, on a poem by Sholem Aleichem – and yet it had another, Russian text, and a different melody. I was puzzled, and started researching the work to solve this enigma. Out of curiosity, I tried to see whether the Yiddish text I knew would work with Shostakovich's melody. It was a wonderful fit.

A few years later, Norwegian soprano Elizaveta Agrafenina – then pursuing a Master's degree at the Amsterdam Conservatory, now an accomplished artist with a passion for 20th and 21st century song repertoire – approached me to sing in the cycle, for her program *Zwarte Avonden*. She found a magnificent tenor to join us: Tyrone Landau, London-based opera singer

Joel Engel and
Dmitri Shostakovich

and composer. Working with these two wonderful musicians on the songs was a gift from heaven, and soon we made plans to perform them in Yiddish. Using Joachim Braun's underlay of the texts, we first sang the cycle in Yiddish in our 2018 program *From Jewish Folk Poetry: Shostakovich and beyond*, paired with the original folksongs, as well as settings of (often the same) Yiddish texts by other composers. In Dutch pianist Jaap Kooi we found the ideal partner to make each of these musical miniatures a small world on its own.

We love the Shostakovich cycle in Russian – but love it just a little more in Yiddish. The Yiddish texts bring the music closer to the original folk poetry, and taste differently in the mouth – they give it back its *yidishn tam*: simpler and at the same time richer in expression.

When we decided to record the cycle in Yiddish, we searched for vocal chamber music that could complete an album containing Shostakovich's masterpiece. It was a hugely rewarding journey, and not only figuratively. It took Tyrone and me to an archive in Weimar, holding a wealth of works by composers from the St. Petersburg Society for Jewish Folk Music. We found wonderful material there, enough for more than just one album. We finally settled on Joel Engel's songs, for

their beauty and variety. We saw many parallels to the Shostakovich cycle; in fact, the different characters seemed to converse with each other. Could the "fallen" girl in *Shpatsirn zaynen mir* also be Khasye from *A Warning*? Is it the same couple lamenting their separation in Engel's *Akh, nit gut* and Shostakovich's *Before a long Parting*? Don't the mothers' words sound similar in *Az ikh volt gehat dem keysers melukhe* and in Shostakovich's *Lullaby*?

The dramatic potential inherent to these songs made us want to stage them, even if only vocally; and soon enough Tyrone found himself adapting some of them for multiple voices. This not only made the Engel songs a fitting counterpart to the Shostakovich, but also opened the possibility of completing our ensemble with what we secretly missed a little bit in *From Jewish Folk Poetry* – a baritone. We found it in Pierre Mak, Dutch lied and oratorio singer, whose rich palette of vocal colours breathes life into each character he lends his voice to.

We are very grateful to all those who accompanied us on this journey, showed us the way, or paved it for us: Professor Dr. Jascha Nemtsov and Joachim Klein, who generously welcomed us to the archive in Weimar; YIVO for kindly letting us use their translations of most of the Engel songs, printed here with minor alterations; Dr. Alexandra Polyan for guiding me through the intricacies of Yiddish dialects; my dear friend Rabbi Marna Sapsowitz for helping me understand the religious connotations and biblical allusions in the texts; Jakko van der Heijden, the best recording engineer a musician could possibly wish for; and our friends and families for their endless patience and support.

I wish you as much pleasure listening to the songs as we had learning, performing, and recording them!

— Sára Gutvill

Joel Engel's *Yidishe folkslider*

Joel Engel (1868, Berdyansk – 1927, Tel Aviv) has been called the father of Jewish classical music for his pioneering work incorporating Yiddish folksongs into classical compositions. Engel's *Yidishe folkslider* (Jewish Folksongs) — published in 1909 as a set of ten arrangements and later supplemented with an additional volume in 1912 and a piano volume around 1920 — is the published testament to Engel's earliest, trailblazing work in this vein.

Yidishe folkslider was originally meant as a kind of supplement to Shaul Ginzburg and Peysekh Marek's 1901 book *Evreiskiia narodnyia piesni v Rossii* (Jewish Folksongs in Russia). The first large-scale attempt to document, preserve, and study Yiddish folksongs, Ginzburg and Marek's book contains 376 Jewish (mostly Yiddish) folksongs, but includes only the texts of the folksongs, not the melodies. The preface to Engel's collection explains that his work fills the lacuna left by the book's lack of printed melodies, and includes a chart with the corresponding song numbers in *Evreiskiia narodnyia piesni v Rossii* for each of his selections.

Despite tying his work to Ginzburg and Marek's book and its academic aspirations, Engel didn't present the folksongs of his collection with the neutral precision of an ethnographer. Instead, Engel wrote inventive piano accompaniments for each of the melodies featuring his own harmonizations and counterpoint. In two songs Engel even adds a violin part. The result is that in these settings Yiddish folksongs are transformed into something different from an ethnographic record — Engel made them into his own compositions.

While treating folk melodies in this way was not itself an innovation — Russian composers like Mikhail Glinka and Nikolai Rimsky-Korsakov had been incorporating Russian folk songs into their work before Engel was born — the idea to look to the corpus of Yiddish folksong for source material was new. Engel's work inspired a coterie of composers and a budding organization called the *Gezelshaft far yidisher folks-muzik* (Society for Jewish Folk Music) to create works drawing on Yiddish folksong, and also to look to Jewish sources more broadly for

inspiration in creating a Jewish national style of classical music. The *Gezelshaft far yidisher folks-muzik* publications began with simple arrangements of folksongs, but its composers and others influenced by them quickly began taking Jewish melodies, texts, and stories as departure points for more elaborate works. At its peak these works included dramatic, operatic, and symphonic works, including Engel's own incidental music for Sh. An-ski's play, *The Dybbuk*.

This recording represents Engel's work with twelve songs from *Yidishe folkslider* alongside four additional, later songs. The selections present a cross section of the diversity of topics featured in Yiddish folksongs — secular as well religious settings, life cycle events and historic scenes, songs of tragic heartbreak and songs of hopeful optimism — and a snapshot of Engel's musical style which was faithful to his source material while rendering its melodies in rich and imaginative arrangements.

Six of the twelve *Yidishe folkslider* heard here are presented in new arrangements by Tyrone Landau which make use of additional singers to dramatize the dialogue built into *Klip-klap!*, provide the violin obligatos of *Er hot mir tsugezogt* and *Akh, nit gut* with voices, add a bit of harmony in *Oy, akh byomeynu*, and append a newly composed introduction to *Di sheyne Rokhele.* Landau takes the most liberty in *Vi zingt dos khosidl, dos tsigaynerl, der ivanke,* taking advantage of the larger palette of singers to expand the short song by bringing each of its three characters back to be in counterpoint with each other after the original setting would have ended. I think Joel Engel would have been honored.

—Alex Weiser

Alex Weiser is a composer and the Director of Public Programs of the YIVO Institute for Jewish Research. His debut album, and all the days were purple*, was named a 2020 Pulitzer Prize Finalist for Music.*

Dmitri Shostakovich's Yiddish songs

The song cycle *From Jewish Folk Poetry* grew out of a pivotal time in Shostakovich's life. During the 1940's he took an increasing interest in Jewish music and culture, from hints in his Leningrad symphony of 1941, his completion of Veniamin Fleishman's opera *Rothschild's Violin* in 1943/4, and his second piano trio of 1944.

During early 1948, Shostakovich was officially denounced for the "formalism" and "anti-people" tendencies in his music. Interestingly, it was exactly at this time he became inspired to set poems from the collection *Jewish Folk Songs (Yevreyskiye narodniye pesni)* compiled by Y.M. Dobrushin and A.D. Yuditsky, published just the year before. Initially he bought the book hoping it would be sheet music of Jewish songs. Jewish folk music fascinated Shostakovich. He described it as multifaceted musical language, that could be simultaneously happy and tragic, both laughing and crying. The book had no sheet music, but the poetry it did contain deeply impressed him. We know from Natalia Vovsi-Mikhoels, daughter of Shostakovich's close friend, the famous Jewish actor Salomon Mikhoels, that the composer was seeking advice about the pronunciation and rhythmic flow of Yiddish poetry by May 1948.

Shostakovich set eight poems from this collection in August 1948, and gave a home performance, with himself at the piano, on his birthday in September.

Shostakovich used a Russian translation for his setting. But we have seen that he was very interested in the musical inflections of Yiddish, and incorporated the cadence of that language into his composition, as well as melodic and harmonic elements derived from Jewish music. The composer's son, Maxim Shostakovich, confirmed that his father wished "to have the actual Yiddish poems sung in his op.79."

Even while using a Russian translation, he made certain small alterations, to help circumvent the ever-present threat of censorship, toning down certain more abstract images, and ascribing any anti-Jewish oppression to the Tsarist regime.

To further evade potential condemnation, during October of 1948 he added three further songs of a more optimistic and propogandist nature.

Thus, Shostakovich created a richly classical song-cycle infused with folk elements, allowing his musical genius to flourish, while meeting the constraints Soviet society was placing on him.

However, within a couple of months, in December 1948, a vicious clamp-down on the Jewish community in Soviet Union commenced. Many Jewish intellectuals were arrested, including the compilers of *Jewish Folk Songs*, Dobrushin and Yuditsky. The actor Salomon Mikhoels had already been assassinated earlier in 1948, on Stalin's orders. The concocted suspicion of Jewish people being "unpatriotic" to the Soviet state, meant Shostakovich's song cycle of the folk experience had now become a very dangerous liability to the composer.

It was another five years till Joseph Stalin died. Two years after that, in 1955, Shostakovich felt emboldened to give *From Jewish Folk Poetry* its public première, with performances in Leningrad and Moscow. In this now more tolerant environment, Shostakovich reversed the alterations he had made to the text, bringing the Russian text back in line with the original Yiddish poetry. Yiddish had been the source of his inspiration, a language he desired to have a musical understanding of, and the language he had wanted to hear in his magnificent song cycle.

So strong had been the influence of Yiddish on Shostakovich's compositional thinking, that in the 1980s, when Professor Joachim Braun, of Bar-Ilan University in Israel, traced the original poetry, he found it very easily fitted the vocal lines of the song cycle. Indeed, there were times when the Yiddish original seemed even more suited to Shostakovich's notation than the Russian translation. The performance on this album is heavily indebted to Professor Braun's research.

—Tyrone Landau

Songs by
Joel Engel

1	3'00	Akh, nit gut — *Ah, not good* Yidishe folkslider, 1909 / arr. Tyrone Landau
2	2'13	Klip-klap! — *Knock-knock!* Yidishe folkslider, 1912 / arr. Tyrone Landau
3	3'00	Di sheyne Rokhele — *Rachel the Fair* Yidishe folkslider, 1909 / arr. Tyrone Landau
4	3'57	Shpatsirn zaynen mir — *We went for a Walk* Yidishe folkslider, 1909
5	1'56	Slushay! — *Listen!* Yidishe folkslider, 1912
6	2'05	Zayt gezunterheyt — *Farewell* Yidishe folkslider, 1909
7	1'53	Vi zingt dos khosidl, dos tsigaynerl, der ivanke — *How the Hasid, the Rom, and the Russian sing* Yidishe folkslider, 1909 / arr. Tyrone Landau
8	3'32	Er hot mir tsugezogt — *He promised me* Yidishe folkslider, 1912 / arr. Tyrone Landau
9	1'47	Zol ikh vern a rov — *I would like to become a Rabbi* Yidishe folkslider, 1909
10	2'46	Az ikh volt gehat dem keysers melukhe — *If I had the Emperor's Power* Yidishe folkslider, 1909
11	3'28	Mayn harts tsegeyt in mir — *My Heart is breaking* Yidishe folkslider, 1909
12	3'04	Az ikh volt gehat ot dos vos ikh meyn — *Yearning* Op.27, nr.1, 1919

13	4'25		Oso boyker — *Morning cometh* Op.24, nr.1, 1919
14	6'57		Tatenyu — *Our Father* Op.24, nr.2, 1919
15	3'31		A mol iz geven a mayse — *Once upon a Time* 1919
16	4'16		Oy, akh, byomeynu — *Oh yeah, in our Day* Yidishe folkslider, 1912 / arr. Tyrone Landau

Dmitri Shostakovich
From Jewish Folk Poetry
Op. 79 (1948)

17	2'31	I.	Zun mit a regn — *The Lament for the dead Child*
18	1'56	II.	Shlof, shlof, shlof — *The thoughtful Mother and Aunt*
19	3'07	III.	Shlof, mayn kind — *Lullaby*
20	2'57	IV.	Oy, Avrom — *Before a long Parting*
21	1'22	V.	Her zhe, Khasye — *A Warning*
22	2'09	VI.	Reb Elye — *The abandoned Father*
23	1'29	VII.	Af dem boydem — *The Song of Misery* text by B. Shafir
24	2'55	VIII.	Der vinter — *Winter*
25	2'06	IX.	Vegn rakhves fun felder — *A good Life*
26	2'31	X.	Oyf a lonke — *The young Girl's Song*
27	1'35	XI.	Sore, di shusterke — *Happiness*

total time: 76'28

Songs by
Joel Engel

1
Akh, nit gut

Akh, nit gut,
Ikh hob keyn fray mut!
Es geyt mir nit ayn mayn lebn:
Vi shlekht iz mir,
Az men hot dikh
Far a soldat opgegebn!
S’nemt mikh on a shrek,
Az men traybt dikh avek
Fun mir azoy vayt!
To vi zol ikh kenen
On dir oyskumen
Aza lange tsayt?

Ikh bet dikh, mayn getraye,
Du blaybst dokh a fraye,
Du tust dokh in der heym farblaybn:
Bet ikh bay dir,
Hob mitleyd mit mir, —
Du zolst mir a brivele shraybn!
Az ikh vel blaybn aleyn,
Vet mir nit ayngeyn
Keyn esn un keyn shlofn;
Un du, mayn kroyn,
Farges keyn geveyn,
Un tu af mir hofn!

2
Klip-klap!

—Klip-klap! Efn mir!
Shlofstu, to zog zhe mir!
—Shlofn shlof ikh afile nit,
Nor efenen vel ikh avade nit!

—Klip-klap in goldn tir,
Mayne libe, efn mir!
—Klapn, klapn zolstu nit,
Efenen vel ikh dir nit!

—Sara vint es vey’t, sara regn es geyt,
Kh’vel aynnetsn mayn zaydn kleyd!
—Dos zaydene kleyd vestu ufheybn,
Untern beymele avekleygn.

—Mit vos zol ikh zikh tsudekn?
Un ver vet mikh dokh ufvekn?
—Dos beymele vet dikh tsudekn,
Dos feygele vet dikh ufvekn.

3

Di sheyne Rokhele

Zi zitst zikh in fentster un kamt zikh di herlekh;
Far vemen zi iz tselozn — far mir iz zi erlekh.
Oy vey, a yomer, oy vey, a klog!
Nito di sheyne Rokhele biz hayntikn tog.

Layt mit di tsinger, tuen zey reydn,
Un ikh mit mayn Rokhelen veln zikh keyn mol sheydn.
Oy vey, a yomer, oy vey, a klog!
Nito di sheyne Rokhele biz hayntikn tog.

4

Shpatsirn zaynen mir

Shpatsirn zaynen mir beyde gegangen;
Fil dunern un blitsn zaynen aribergegangen.

Oy, kh'hob geton aza zakh: Kh'hob gor nit batrakht.
Kh'hob gemeynt, az s'iz tog, tsum sof iz gor nakht.
Oy! Mame, mame! Du bist dokh gerekht:
Az men folgt nit keyn eltern, kumt aroys shlekht!

Kh'hob geshpilt a libe — Kh'hob gemeynt, s'vet zayn gut,
Un itst fargist men vi vaser mayn blut.
Oy, kh'hob geton aza zakh…

Vi gut un vi voyl volt undz geven,
Ven mir voltn beyde a porfolk geven!
Oy, kh'hob geton aza zakh…

5

Slushay!

Slushay! Ver i' do?
Ikh, nebekh, oremer shoymer!
Farvoglt iz fun mir di nakht,
Der shlof brekht mir mayne beyner.
Tsi den bin ikh fun ayzn gemakht?
Ale balebatim tuen in di betn lign
Un farbrengen zikh in fargenign.
Nor ikh bin eyner aleyn,
Mayn kishn iz a shteyn!
Slushay! Ver i' do?

6

Zayt gezunterheyt

Zayt gezunterheyt, mayne libe eltern!
Ikh for avek in a vaytn veg,
Vu keyn vint vey't nit un vu keyn foygl flit nit,
Un vu keyn hon krey't nit.

Zayt gezunterheyt, mayne libe eltern!
Ikh for fun aykh avek.
Got zol gebn gezunt un lebn,
Un mir a gliklekhn veg!

7

Vi zingt dos khosidl, dos tsigaynerl, der ivanke

Makht dos khosidl:
Lam tra de ray rom rom, lam tra de ray rom rom,
Aha yay, aha yay, a… lam tra de ray rom rom,
Lam tra de ray rom rom, aha yay, aha yay, a…

Makht dos tsigaynerl:
Dtsam dtsalum dtsalum dtsay, dtsam dtsalum dtsalum dtsay,
Dtsalum dtsay, dtsalum dtsay, dtsay!

Makht der ivanke:
Hey, hey, hey, hey!

Makht dos khosidl, dos tsigaynerl, der ivanke:
Lam tra de ray, rom rom…
Dtsam dtsalum dtsalum dtsay…
Hey, hey, hey, hey!

8
Er hot mir tsugezogt

Er hot mir tsugezogt, er hot mir tsugezogt,
Er hot mir tsugezogt tsu nemen.
Er geyt avek tsu an ander meydl,
Tut mayn harts klemen.
Shlof, mayn kind, shlof
In dayn tayern shlof,
Ven Got vet im batsoln far der falsher libe,
Dos vet shoyn zayn zayn shtrof!

S'iz gor nito keyn epele
Vos zol nit zayn keyn vorem in derinen.
S'i' gor nito keyn mansparshoyn
Vos zol nit hobn keyn falshn zinen.
Shlof, mayn kind, shlof…

Ikh hob zikh geneyt a kleydele
Fun finf arshin di breyt.
Keyn guts un keyn hob zoln zey nit hobn,
Di, vos hobn undzer libe funandergesheydt!
Shlof, mayn kind, shlof…

9
Zol ikh vern a rov

Zol ikh vern a rov, ken ikh nit keyn toyre;
Zol ikh zayn a soykher, hob ikh nit keyn skhoyre.
Un keyn hey hob ikh nit, un keyn hober hob ikh nit,
Un dos vayb shilt zikh, a trunk bronfn vilt zikh —
Ze ikh mir a shteyn, zets ikh mikh un veyn.

Zol ikh zayn a shoykhet, halt ikh nit keyn khalef;
Zol ikh zayn a melamed, ken ikh nit keyn alef!
Un di ferd geyen nit, un di reder dreyen nit,
Un dos vayb shilt zikh, a trunk bronfn vilt zikh —
Ze ikh mir a shteyn, zets ikh mikh un veyn.

Vil ikh vern a koval, hob ikh nit keyn kovadle;
Vil ikh zayn a shenker, iz mayn vayb a padle!
Un keyn hey hob ikh nit, un keyn hober hob ikh nit,
Un dos vayb shilt zikh, a trunk bronfn vilt zikh —
Ze ikh mir a shteyn, zets ikh mikh un veyn.

10

Az ikh volt gehat dem keysers melukhe

Az ikh volt gehat dem keysers melukhe,
Volt dos gor nit zayn bay mir azoy groys nikhe,
Vi du bist mir nikhe, mayn likht, mayn shayn!
Az ikh derze dikh, meyn ikh — di gantse velt iz mayn!
Shlof, mayn kind, zolst mir ruen un zayn gezunt!

Der tate hot dos kind nit gelernt vos Got hot gebotn,
Vet men im af yener velt brenen un brotn;
Un du, mayn lib kind, mit dayn tsidkes zolst zikh mien,
Dayn tatn fun gehenem aroystsutsien!
Shlof, mayn kind, zolst mir ruen un zayn gezunt!

Az ikh vel a mol darfn af yener velt geyn,
Veln di tirn fun Gan-Eydn ofn shteyn.
Du, mayn kind, zolst mir zayn a frumer un a guter,
Vet men zogn af yener velt: Lozt arayn dem tsadeks muter!
Shlof, mayn kind, zolst mir ruen un zayn gezunt!

11

Mayn harts tsegeyt in mir

Mayn harts tsegeyt in mir; Az ikh ti zikh dermonen,
Vintsh ikh mir dem toyt, kh'vil mayn lebn nit konen.
Vus toyg mir mayn lebn mit mayne fargenign,
Az vemen ikh lib, dem kon ikh nit krign!

Mer tsi fartrugn iz keyn koyekh nit,
Tsi veynen in tsi klugn, in tsi zingen dus lid.
Host geblit in mayne oygn af eyn oygnblik;
Di bist fin mir farfloygn in kimst shoyn nit tsurik!

S'vet zayn aza tsayt, vus di vest tsi mir kimen
Zikhn dem ort, vi mir flegn zikh gefinen.
Dan af mayn keyver veln shprotsn di shenste blimen,
Di zelbe minit grade, ven di vest tsi mir kimen.

12

Az ikh volt gehat ot dos vos ikh meyn

Az ikh volt gehat ot dos vos ikh meyn,
Volt ikh dokh gliklekh geven.
Mir tut dokh mayn harts oysgeyn,
Ven ikh tu dikh derzen.

Akh, groyser Got, du veyst dokh alts,
In mayn hartsn vemen ikh meyn.
Un du veyst dokh dem, vos redt falsh,
Farnem mayn groys geveyn.

Akh, shik shoyn dayn malekh far a shadkhn
Tsu ir tatn in shtub arayn.
Er zol zayn aleyn der badkhn,
Zi zol bay mir af eybik zayn.

13

Oso boyker

Shabes banakht. Fintster in shtub, fintster in gas,
Un Yankl pakt di zakhn.
“Got fun Avrom, fun Yitskhok un fun Yankev!”
Un Yankl shpant dem shlitn.
“Vayiten lekho, vayiten lekho…”
Un Yankl fort in veg.
Er fort di nakht, er fort dem tog,
Un Yankl vert antshlofn.

Vilde vintn royshn, yogn,
S’flien volkn iber berg un toln,
Un Yankl shloft nokh alts.
Er shloft di teg, er shloft di nekht
Un khapt zikh keyn mol uf.
Shvartse vintn royshn, yogn,
S’flien volkn iber berg un toln,
Un Yankl khapt zikh uf.

“Got, o, Got! Biz vi lang, o Got,
Vestu mir lozn shlofn?”
Un Got hot im geentfert:
“Oso boyker ve-gam laylo,
Un du, Yankl, host farshlofn.”

14

Tatenyu

Tatenyu, hartsenyu!
Leyz oys undzer mamele,
Rikht uf undzer hayzele.
On mame biter-shlekht,
On hayzl di beyner brekht.

Avromenyu, undzer zeydenyu!
Far vos zhe betstu nisht,
Far vos zhe shraystu nisht,
Far vos zhe, oy, pilderstu nisht
Tsu dem Got far di yidn?
Er zol gikh undz oysleyzn
Fun goles un alts beyzn,
Der neyr-tomed zol undz laykhtn,
Undzer mame zol men akhtn,
Binoreynu, bizkeyneynu leartseynu.

Yitshokenyu, undzer altenyu!
Far vos zhe…

Yakovenyu, undzer pastekhl!
Far vos zhe…

Entfert men im fun oybn:
“Oy du, zunyu, zunyu, zunyu,
Nem zikh nit, mayn zun, tsum hartsn!
Der beys-koydesh vet geboyt vern,
Di mame vel ikh oysleyzn gern.
Zay botuekh, vart af Moshiekh,
Veneymar lefonov shiro khadosho leartseynu!”

15

A mol iz geven a mayse

A mol iz geven a mayse,
Di mayse is gornit freylekh,
Di mayse heybt zikh onet
Mit a yidishn meylekh.

Lyulinke, mayn feygele,
Lyulinke, mayn kind,
Kh’hob ongevorn aza libe,
Vey iz mir un vind!

Der meylekh hot gehat a malke,
Di malke hot gehat a vayngortn,
Der vayngortn hot gehat a boym,
Der boym hot gehat a tsvayg.

Der tsvayg hot gehat a nestele,
Der nest hot gehat a feygele,
Di feygele hot gehat a fligele,
Di fligele hot gehat a federl.

Lyulinke, mayn feygele…

Der meylekh iz opgeshtorbn,
Di malke iz gevorn fardorbn,
Der boym iz opgebrokhn,
Di feygele fun nest antlofn.

Lyulinke, mayn feygele…

16

Oy, akh, byomeynu

Oy, akh, byomeynu,
Lomir gebn a shvakh tsum boyre eloheynu,
Vos er zitst mimal elyoynim.
– Akhas veakhas!
Lomir zen tsu fartaytshn,
Vos “eyns” tut bataytn:
Eyns iz dem khosns tish,
Avu me est, avu me trinkt,
Avu me hulyet, avu me zingt,
Avu me tantst, avu me shpringt.
Alte, yunge, tantst ale,
Zayt mesameyekh khosn ve-kale!
Vos di khasene hot gekost,
Vet dokh Got zayn memale!

Oy, akh, byomeynu,
Lomir gebn a shvakh tsum boyre eloheynu,
Vos er zitst mimal elyoynim.
– Akhas ushtayim!
Lomir zen tsu fartaytshn,
Vos “tsvey” tut bataytn:
Tsvey zaynen khosn-kale —
Got zol zey zayn memale!

Eyns iz …

Oy, akh, byomeynu,
Lomir gebn a shvakh tsum boyre eloheynu,
Vos er zitst mimal elyoynim,
– Akhas vesholoysh!
Lomir zen tsu fartaytshn
Vos “dray” tut bataytn:
Dray zaynen di klezmorim,
Vos zaynen mesameyekh zkeynim uneorim.

Tsvey zaynen …

Eyns iz …

Dmitri Shostakovich
From Jewish Folk Poetry, Op. 79

17

I. Zun mit a regn

Zun mit a regn,
Di kale gelegn,
Der khosn gekumen,
Di kale farshvumen.

– Zog, vemen hot zi gehat?
– A yingl, a yingl!
– Vi hot es geheysen?
– Moyshele, Moyshele.
– Gevigt vu hot men Moyshelen?
– In vigl.
– Vos hot er gezoygt?
– Broyt mit a tsibl.
– Vu iz er bagrobn?
– In a gribele!
– Oy, yingl in gribl! In gribl!
Moyshele in gribl, oy!

18

II. Shlof, shlof, shlof

Shlof, shlof, shlof,
Der tate forn vet in dorf,
Brengen vet an epele,
A gezunt in kepele, lyu!

Shlof, shlof, shlof,
Der tate forn vet in dorf,
Brengen vet a nisele,
A gezunt in fisele, lyu!

Shlof, shlof, shlof,
Der tate forn vet in dorf,
Brengen vet an entele,
A gezunt in hentele, lyu!

Shlof, shlof, shlof,
Der tate forn vet in dorf,
Brengen vet a yaykhele,
A gezunt in baykhele, lyu!

Shlof, shlof, shlof,
Der tate forn vet in dorf,
Brengen vet a feygele,
A gezunt in eygele, lyu!

Shlof, shlof, shlof,
Der tate forn vet in dorf,
Brengen vet a hezele,
A gezunt in nezele, lyu!

19

III. Shlof, mayn kind

Shlof, mayn kind, mayn treyst, mayn sheyner,
Shlof, mayn zunenyu!
A sibirnik iz dayn tate,
Shlof, lyu-lyu-lyu-lyu…

Bay dayn vigl zitst dayn mame,
Zingt a lid un veynt,
Du vest dos farshteyn mistame
Vos zi hot gemeynt!

Vayt iz in Sibir dayn tate,
Shlof, mayn zunenyu!
Du bist yung nokh, shlof lesate,
Ay, lyu-lyu-lyu-lyu…

Mayne tsores zaynen azoy groys,
Shlof, mayn zunenyu!
Shlof, mayn zun, mayn kind, mayn voyles,
Shlof, lyu-lyu-lyu-lyu…

20

IV. Oy, Avrom

Oy, Avrom, ikh ken on dir nit zayn!
Ikh on dir, du on mir, kenen nit beyde zayn!

Gedenkstu, gedenkstu, dort bay dem toyer
Hostu gezogt a sod mir in oyer.
Oy, oy, Rivkenyu,
Gib zhe mir dayn piskenyu!

Oy, Avrom, ikh ken on dir nit zayn!
Ikh on dir, du on mir, a klyamke on a tir!

Gedenkstu, gedenkstu, mit dir baym bulvar,
Ikh bin der kluger un du der nar.
Oy, vey, Rivkenyu,
Gib zhe mir dayn piskenyu!

Oy, Avrom / Rivkele, ikh ken on dir nit zayn!
Ikh on dir, du on mir, kenen nit beyde zayn!

Gedenkstu, gedenkstu dos royte kleydl?
Oy, vi bin ikh geven a zise meydl!

Oy, Avrom! Oy, Avrom! /
Oy, oy, Rivkenyu,
Gib zhe mir dayn piskenyu!

21

V. Her zhe, Khasye

Her zhe, Khasye!
Men darf nit geyn,
Men tor nit geyn!
Mit keynem tor men nit geyn!
Oy, nit geyn, oy, nit geyn!

Az du vest geyn biz in shpet banakht,
Oy, vest veynen, vest veynen shpeter!
Khasye! Her zhe! Khasye!

22

VI. Reb Elye

Shive Reb Elye zitst in khalat.
Tsirl, zayn tokhter, zi hot zikh geshmadt.

– Tsirele, tokhter, do vart dayn glik,
Kum fun dem sheygets tsum tatn tsurik!
Tsirele, tokhter! Kleyder un ringen dir koyf ikh aleyn!
Tsirele, tokhter! Un oykh a khosn gefin ikh dir, vos klug iz un sheyn!

Tsirele, tokhter!

– Ikh bin dir moykhl ringen, ikh darf nit dayn nadan,
Nor mayn gelibter sheygetsl zol zayn mayn getrayer man!
Gospodin pristav! Proshu vas, skoreye
Gonitye v sheyu starogo yevreya!

– Tsirele, tokhter! Tsurik kum, tokhter!
Oy, ker zikh tsurik tsu mir! Tsirele, tokhter …

23

VII. Af dem boydem

Af dem boydem shloft der dakh,
Tsugedekt mit shindelekh,
Un in vigl ligt a kind
Naket, gor on vindelekh.

Hop, hop, ot azoy,
Est di tsig fun dakh dem shtroy! Oy!

Af dem boydem shteyt a vig,
Vigt zikh dort a shpin in ir,
Tsit fun mir dos khayes oys,
Un dem dales lozt er mir.

Hop, hop, ot azoy,
Est di tsig fun dakh dem shtroy! Oy!

Af dem boydem shteyt a hon,
Un zayn kam iz fayerroyt.
Zol mayn vayb khotsh far di kinder
Borgn ergets a shtik broyt!

Hop, hop, ot azoy,
Est di tsig fun dakh dem shtroy! Oy!

24

VIII. Der vinter

Es ligt in bet Sheyndl, mayn Sheyndl,
Mit ir oykh tsuzamen dos kind.
In shtub iz nito keyn eyn shpendl,
In fentster dort blozt zikh der vint.

Der vinter, der vinter iz do shoyn,
Shrayt, kinder, keyn koyekh s’nito!
Oy, shrayt zhe, oy, shrayt zhe, ir kinder,
Der vinter, er iz vider do!

25

IX. Vegn rakhves fun felder

Vegn rakhves fun felder, oy, brider getraye,
Hob ikh a mol nit lider gezungen,
Vayl nit far mir di felder flegn grinen,
Un nit far mir flegt toy aroprinen.

In enge kelers, in fintstere vi nakht,
Bin ikh gezesn, gezesn farshmakht.
In keler hot umetik zikh getrogn
Mayn nign vegn tsores un laydn un plogn.

Kolvirtisher taykhl, zolst flisn, zolst flisn,
Un gib ale fraynd mayne freylekhe grusn.
In gliklekhn kolvirt iz itst mayn heym,
Bay mayn fentster shteyt do a bliender boym.

Di felder far mir, far mir oykh itst grinen,
Fun zey milkh un honik far mir oykh rinen.
Kh'bin gliklekh! Du zolst mayne brider dertseyln,
Vegn kolvirtshe felder zing ikh itst mayne lider!

26

X. Oyf a lonke

Oyf a lonke bay dem veldl,
Vos shteyt shtendik vi fartrakht,
Pashen mir kolvirtishe stades
Fun fri biz in der nakht.

Oyf a bergl zits ikh mir do
Mit mayn fayfele in hant,
Un ken zikh nit zat onkukn
Oyf der sheynkayt fun mayn land.

Oyf di beymer grinen tsvaygn,
Akh, vi zaynen zey dokh sheyn!
Oyf di felder blien zangen,
Zaynen ful mit kheyn.

Oy, oy, oy!
Oy, lyu-lyu-lyu…

Git a tsvaygl mir a shmeykhl
Un a zangele a vunk,
Es tseflakern zikh in hartsn
Freydgefiln vi a funk.

Kum, mayn fayfele getraye,
Shpiln, zingen veln mir,
Un oysgisn oyf der lonke
Mayne freydgefiln mit dir.

Zolst nit mer yomern, fayfl!
Zolst nit veynen vi a mol.
Freylekh zoln dayne tener
Trogn zikh af berg un tol.

Oy, oy, oy!
Oy, lyu-lyu-lyu…

Ikh ken do in kolvirt gliklekh zayn,
Gliklekh, gliklekh on a shir!
Freylekh, freylekh, fayfl, freylekh
Zolst itst zikh shpiln mir!

27

XI. Sore, di shusterke

Ikh hob mayn man genumen untern hant,
Ikh shem zikh gor nit vos ikh bin shoyn alt.
Gekumen in teater zaynen mir,
Un in parter zitst er nebn mir – a gvir!

Gezesn zaynen mir biz shpet banakht,
Un ot azoy bay mir hob ikh getrakht:
Oy, Sore, shusterke,
Velkhn nakhes hob ikh do gehat af mayne alte
yorn! Oy!

Un ale zoln visn fun mayn glik,
Vos mir gegebn hot di Sovet-vlast!
Di zin mayne - ale inzhenirn zaynen zey!
Di zun aleyn shaynt af undz hel azoy! Oy!

Songs by
Joel Engel

1
Ah, not good

Oh, it's no good,
My courage is gone!
I have no joy in life:
How cruel it is for me,
That you have been
Drafted as a soldier!
It terrifies me,
That you have been taken away
So far from me!
How can I
Cope without you
For such a long time?

I beg you, my beloved wife,
You remain free, after all,
And you'll stay at home:
So I'm asking you,
Have pity on me, —
Write me a little letter!
When I'm alone,
I won't enjoy
Food or sleep;
And you, my dear,
Don't forget to cry,
But don't stop hoping to see me!

2
Knock-knock!

—Knock-knock! Let me in!
If you're sleeping, let me know!
—I'm not even sleeping,
But I'm definitely not opening the door for you!

—Knock-knock on the golden door,
My love, let me in!
—You shouldn't be knock-knocking,
I won't be opening for you!

—What a wind that's blowing, what a rain
that's pouring,
I'll get my silk dress wet!
—You'll pull up that silk dress,
And lay it under a little tree.

—What will I cover myself with?
And who will wake me up?
—The little tree will cover you,
The little bird will wake you up.

3

Rachel the Fair

She's just sitting in the window combing her hair;
She might look loose to others, but I think she's honest.
Alas and alack, alas, woe is me!
To this day, my fair Rachel has disappeared.

Folks with wagging tongues spread gossip,
But me and my Rachel will never split up.
Alas and alack, alas, woe is me!
To this day, my fair Rachel has disappeared.

4

We went for a Walk

We went for a walk together
And got caught in thunder and lightning.

Oh, the thing I did: I wasn't thinking.
I thought it was daytime — It turned out to be night.
Oh, mother dear! You were right all along!
When one doesn't obey one's parents, it turns out bad!

I had an affair — I thought it'd be fine,
But now they're spilling my blood like water.
Oh, the thing I did…

How good it would be for us both
If we got married!
Oh, the thing I did…

5

Listen!

Listen! Who's there?
Just me, the poor watchman!
There's no night-time for me,
Even though I'm dying to sleep.
What am I — made of iron?
All the people with money lounge in bed
And indulge in their pleasures.
But I'm all alone
With my pillow — a stone!
Listen! Who's there?

6

Zayt gezunterheyt

Zayt gezunterheyt, mayne libe eltern!
Ikh for avek in a vaytn veg,
Vu keyn vint vey‘t nit un vu keyn foygl flit nit,
Un vu keyn hon krey‘t nit.

Zayt gezunterheyt, mayne libe eltern!
Ikh for fun aykh avek.
Got zol gebn gezunt un lebn,
Un mir a gliklekhn veg!

7

How the Hasid, the Rom, and the Russian sing

The Hasid sings:
Lam tra de ray rom rom, lam tra de ray rom rom,
Aha yay, aha yay, a… lam tra de ray rom rom,
Lam tra de ray rom rom, aha yay, aha yay, a…

The Rom sings:
Dtsam dtsalum dtsalum dtsay, dtsam dtsalum dtsalum dtsay,
Dtsalum dtsay, dtsalum dtsay, dtsay!

The Russian sings:
Hey, hey, hey, hey!

The Hasid, the Rom, and the Russian sing:
Lam tra de ray, rom rom…
Dtsam dtsalum dtsalum dtsay…
Hey, hey, hey, hey!

8

He promised me

He promised me, he promised me,
He promised to marry me.
When he went off with another girl,
It broke my heart.
Sleep, my child, sleep
In your sweet sleep.
When God pays him back for his false love,
That will be his punishment!

There isn't a single apple
Without a worm inside it.
And there isn't a single man
Who isn't rotten at heart.
Sleep, my child, sleep…

I sewed myself a dress
From fabric five yards long.
I hope they lose everything,
Those who separated us.
Sleep, my child, sleep…

9

I would like to become a Rabbi

I would like to become a rabbi, but I don’t know any Torah;
I would like to become a merchant, but I’ve got nothing to sell.
I’ve got no hay, I’ve got no oats,
And my wife is cursing me, and I really would like a drink —
So when I see a rock, I sit down and cry.

I would like to become a ritual slaughterer, but I can’t hold a knife;
I would like to become a teacher, but I can’t read!
The horses refuse to move, the wheels refuse to turn,
And my wife is cursing me, and I really would like a drink —
So when I see a rock, I sit down and cry.

I would like to become a blacksmith, but I’ve got no anvil;
I would like to run a tavern, but my wife is a witch!
I’ve got no hay, I’ve got no oats,
And my wife is cursing me, and I really would like a drink —
So when I see a rock, I sit down and cry.

10

If I had the Emperor's Power

If I had the emperor's power,
It wouldn't please me as much
As my love for you, my darling!
When I just look at you, I think: the whole world is mine!
Sleep, my child, may you rest and be healthy!

Your father didn't teach the child God's commandments,
So he will burn and broil in the world to come;
But you, my dear child, you should try by your righteousness
To get your father released from Hell!
Sleep, my child, may you rest and be healthy!

When someday I need to go to the next world,
The gates of Paradise will open wide.
You, my child, should be good and devout,
So that they'll say in the next world: Welcome in, mother of the righteous man!
Sleep, my child, may you rest and be healthy!

11

My Heart is breaking

My heart is breaking; When I remember,
I wish I were dead, I want to unknow my life.
What's the use to go on living with my pleasures,
When I can't get the one I love!

I don't have the strength to bear it any longer,
To weep and wail, and to sing this song.
You bloomed like a flower for me for a moment;
You disappeared and you're not coming back!

There will come a time when you'll come to me
Looking for the place where we used to be.
Then the prettiest flowers will grow on my grave,
Just that same minute when you come to me.

12

Yearning

If I only had what I desire,
How happy I would be!
How my heart yearns for you,
Every time I see you.

Oh, great God, you know everything,
You know whom my heart desires.
And you also know those that speak false,
Hear my bitter laments.

Send your angel as a matchmaker
Down to her father's house.
That angel himself shall sing at our wedding,
She shall be mine forever.

13

Morning cometh

It's Shabbat night, dark inside the house, dark on the street,
And Yankl packs his things.
"God of Abraham, Yitshak and Jacob!"
And Yankl harnesses the sleigh.
"And God shall give you…"
And Yankl heads off.
He travels all night, he travels all day,
And Yankl falls asleep.

Wild winds rustle chasing each other,
Clouds fly above the mountains and the valleys,
And Yankl is still asleep.
He sleeps for days, and he sleeps for nights
Without waking up.
Black winds rustle chasing each other,
Clouds fly above the mountains and the valleys,
And Yankl finally wakes up.

"God, o God! For how long, my God,
Would you let me sleep?"
And God answered:
"Morning cometh and also night,
And you, Yankl, overslept."

14

Our Father

Our dear father, our beloved!
Free our dear mother,
Rebuild our house.
It is bitter without our mother,
Being without a house breaks our bones.

Abraham, our ancestor!
Why don’t you pray,
Why don’t you cry,
Why don’t you quarrel
With God on behalf of the Jews?
May He free us quickly
From exile and all evil,
The eternal light shall shine for us,
Our mother shall be respected,
We will go with our young and our old into our own land.

Yitzhok, our forefather!
Why don’t you…

Jacob, our shepherd!
Why don’t you…

This answer comes from above:
“Oh you, my dearest son,
Don’t upset yourself about this!
The Temple of Zion will be rebuilt,
I will free your mother as well.
Be confident, wait for the Messiah,
And then sing a new song to the Lord in our own land!”

15

Once upon a Time

Once upon a time there was a tale,
A tale that is not cheerful at all,
A tale that starts with
A Jewish king.

Lyulinke, my little bird,
Lyulinke, my child,
I have lost such a love,
Alas, woe is me!

The king had a queen,
And the queen had a vineyard,
The vineyard had a tree,
And the tree had a branch.

On the branch, there was a little nest,
And in the nest a little bird,
The bird had a little wing,
And the wing a little feather.

Lyulinke, my little bird…

The king is dead,
And the queen wasted away in grief,
The tree has toppled over,
And the little bird deserted its nest.

Lyulinke, my little bird…

Oh yeah, in our Day

Oh yeah, in our day,
Let us give praise to our God the creator,
Who sits on high.
— One and one!
Let us see if we can explain
What "one" means:
One is the groom's table,
Where you eat, where you drink,
Where you frolic, where you sing,
Where you dance, where you jump.
Old and young, everyone dance,
Make the bride and groom happy!
What the wedding costs,
God will repay.

Oh yeah, in our day,
Let us give praise to our God the creator,
Who sits on high.
— One and two!
Let us see if we can explain
What "two" means.
Two are the bride and the groom—
God will give them their due.

One is…

Oh yeah, in our day,
Let us give praise to our God the creator,
Who sits on high:
— One and three!
Let us see if we can explain
What "three" means.
Three are the musicians
Who make old and young happy.

Two are…

One is…

Dmitri Shostakovich

From Jewish Folk Poetry, Op. 79

17

I. The Lament for the dead Child

Sunshine and rain,
The bride lay down,
The bridegroom arrived,
The bride disappeared.

– So tell me, what did she have?
– A boy, a boy!
– What was his name?
– Moyshele, Moyshele.
– Where was Moyshele rocked?
– In a cradle.
– What was he suckled on?
– On bread with onions.
– Where is he buried?
– In a small pit.
– Oy, the little boy in a small pit!
In a small pit!
Moyshele in the grave, oy!

18

II. The thoughtful Mother and Aunt

Sleep, sleep, sleep,
Daddy will go to the village,
He will bring an apple,
It will be good for your little head!

Sleep, sleep, sleep,
Daddy will go to the village,
He will bring a nut,
It will be good for your little feet!

Sleep, sleep, sleep,
Daddy will go to the village,
He will bring a duck,
It will be good for your little hands!

Sleep, sleep, sleep,
Daddy will go to the village,
He will bring a soup,
It will be good for your little belly!

Sleep, sleep, sleep,
Daddy will go to the village,
He will bring a bird,
It will be good for your little eyes!

Sleep, sleep, sleep,
Daddy will go to the village,
He will bring a bunny,
It will be good for your little nose!

19

III. Lullaby

Sleep, my child, my child, my beautiful,
Sleep, my baby son!
Your father is in Siberia,
Just sleep, lyu-lyu-lyu-lyu …

Your mother sits at your cradle,
She sings a song, and she weeps,
One day, maybe, you will understand
What it was about!

Your father is far away in Siberia,
Sleep, my baby son!
You are still small, sleep now,
Ay, lyu-lyu-lyu-lyu …

My troubles are so great,
Sleep, my baby son!
Sleep, my son, my child, my darling,
Sleep, lyu-lyu-lyu-lyu …

20

IV. Before a long Parting

Oh, Abraham, I cannot be without you!
Me without you, you without me – it can't be!

Do you remember there, at the gate
You whispered a secret into my ears.
Oh, woe, Rebecca,
Give me a kiss!

Oh, Abraham, I cannot be without you!
Me without you, you without me – it is like a
doorknob without the door!
Do you remember, together on the boulevard,
How I was smart and how you were silly.
Oh, woe, Rebecca,
Give me a kiss!

Oh, Abraham / Rebecca, I cannot be without you!
Me without you, you without me – it can't be!

Do you remember my red dress?
Oh, I was such a sweet girl!

Oh, Abraham! Oh, Abraham!
Oh, woe, Rebecca,
Give me a kiss!

21

V. A Warning

Listen, Khasye!
You shouldn't go,
You are not allowed to go!
You shouldn't go with anyone!
Oh, don't go, don't go!

If you stay out until late at night,
Oh, how you will weep, how you will weep later!
Khasye! Listen! Khasye!

22

VI. The abandoned Father

Reb Elye sits in his housecoat.
He is mourning his daughter, Tsirl, who converted to Christianity.

– Tsirele, my daughter, you were so happy here,
Come back from that insolent goy to you father!
Tsirele, my daughter! I will buy you dresses and rings!
Tsirele, my daughter! I will find a bridegroom for you too, one who is smart and good looking!
Tsirele, my daughter!

– I don't need your rings, I don't want your dowry,
I only want my goyish darling to be my faithful husband!
Officer! I beg you,
Throw the old Jew out right away!

– Tsirele, my daughter! Come back, my daughter!
Oh, come back to me! Tsirele, my daughter…

23

VII. The Song of Misery

The roof sleeps on the attic,
Covered with shingles,
A child lies in the cradle
Naked, it doesn’t even have diapers.

Hop, hop, just like that,
The goat eats the straw from the roof! Oh!

In the attic stands a cradle,
Rocking a spider in it,
It drains my life,
And leaves me with nothing but poverty.

Hop, hop, just like that,
The goat eats the straw from the roof! Oh!

A rooster stands in the attic,
His coxcomb is red like fire.
I wish my wife could borrow a piece of
bread somewhere,
At least for the children!

Hop, hop, just like that,
The goat eats the straw from the roof! Oh!

(text by B. Shafir)

24

VIII. Winter

Sheyndl, my Sheyndl is lying in bed,
Our child together with her.
There is not a wood chip in the house,
And the wind blows through the window.

The winter has arrived,
Cry, children, there is no more strength left!
Cry, oh, cry, children,
The winter has arrived!

IX. A good Life

I did not use to sing songs, my dear brothers,
About the spaciousness of the fields,
Because it wasn’t for me that the fields grew green,
And dew trickled down on the grass.

In narrow cellars, dark as night,
I sat and sat, languishing.
In the cellar resounded my sad song
About sorrows, suffering and hardship.

Flow, just flow, little brook of the kolkhoz*,
And bring my cheerful greetings to my friends.
My home is in the happy kolkhoz now,
A blossoming tree stands at my window.

Now, the fields grow green for me as well,
From them milk and honey trickle down for me too.
I am happy! Tell my brothers,
I sing my songs about the fields of the kolkhoz now!

**collective farm*

X. The young Girl's Song

On the meadow at the grove,
That seems to stand always lost in dreams,
We graze the herds of the kolkhoz
From the early morning until night.

I am sitting on a hill
With my flute in my hand,
And I can't get enough of looking
On the beauty of my country.

The green branches on the trees,
Oh, they are so beautiful!
On the fields wheat grows,
Its ears – what a pleasant sight!

Oy, oy, oy!
Oy, lyu-lyu-lyu …

When a little branch smiles at me
And the ears of the wheat beckon,
In my heart joy
Flares up like a spark.

Come, my faithful flute,
We shall play and sing,
And pour out on the meadow
My joy with you.

You won't have to lament anymore, little flute!
You won't have to weep as you used to.
Your cheerful sound will carry
Over mountains and valleys.

Oy, oy, oy!
Oy, lyu-lyu-lyu …

Here, in the kolkhoz, I can be happy,
Happy, endlessly happy!
And you, little flute, play now
Cheerfully for me!

XI. Happiness

I took my husband by the hand,
I am not at all ashamed of being old.
We went to the theater,
And he sat next to me in the stalls, like a rich man!

We stayed until late at night,
And this is what I was thinking:
Oy, Sore, you, shoemaker’s wife,
What a delight has been bestowed on you in your old age! Oy!

Everyone should know about the happiness
That the Soviet state gave to me!
Each of my sons – an engineer!
How bright the sun shines upon us! Oy!

קום, מײַן פֿײַפֿעלע געטרײַע,
שפּילן, זינגען װעלן מיר,
און אויסגיסן אויף דער לאָנקע
מײַנע פֿרײדגעפֿילן מיט דיר.

זאָלסט ניט מער יאָמערן, פֿײַפֿל!
זאָלסט ניט װײנען, װי אַ מאָל.
פֿרײלעך זאָלן דײַנע טענער
טראָגן זיך אויף בערג און טאָל.

אוי, אוי, אוי!
אוי, ליר־ליר־ליו ...

איך קען דאָ אין קאָלװירט גליקלעך זײַן,
גליקלעך, גליקלעך אָן אַ שיעור!
פֿרײלעך, פֿרײלעך, פֿײַפֿל, פֿרײלעך
זאָלסט איצט זיך שפּילן מיר!

XI. שׂרה, די שוסטערקע

איך האָב מײַן מאַן גענומען אונטערן האַנט,
איך שעם זיך גאָר ניט, װאָס איך בין שױן אַלט.
געקומען אין טעאַטער זײַנען מיר,
און אין פּאַרטער זיצט ער נעבן מיר – אַ גבֿיר!

געזעסן זײַנען מיר ביז שפּעט באַנאַכט,
און אָט אַזױ בײַ מיר האָב איך געטראַכט:
אױ, שׂרה, שוסטערקע,
װעלכן נחת האָב איך דאָ געהאַט אויף מײַנע אַלטע יאָרן! אוי!

און אַלע זאָלן װיסן פֿון מײַן גליק,
װאָס מיר געגעבן האָט די סאָװעט־װלאַסט!
די זין מײַנע ־ אַלע אינזשענירן זײַנען זײ!
די זון אַלײן שײַנט אויף אונדז העל אַזױ! אוי!

IX. וועגן רחבֿות פֿון פֿעלדער

וועגן רחבֿות פֿון פֿעלדער, אוי, ברידער געטרײַע,
האָב איך אַ מאָל ניט לידער געזונגען,
ווײַל ניט פֿאַר מיר די פֿעלדער פֿלעגן גרינען,
און ניט פֿאַר מיר פֿלעגט טוי אַראָפּרינען.

אין ענגע קעלערס, אין פֿינצטערע ווי נאַכט,
בין איך געזעסן, געזעסן פֿאַרשמאַכט.
אין קעלער האָב אומעטיק זיך געטראָגן
מײַן ניגון וועגן צרות און לײַדן און פּלאָגן.

קאָלווירטישער טײַכל, זאָלסט פֿליסן, זאָלסט פֿליסן,
און גיב אַלע פֿרײַנד מײַנע פֿריילעכע גרוסן.
אין גליקלעכן קאָלווירט איז איצט מײַן היים,
בײַ מײַן פֿענצטער שטייט דאָ אַ בליִענדער בוים.

די פֿעלדער פֿאַר מיר, פֿאַר מיר אויך איצט גרינען,
פֿון זיי מילך און האָניק פֿאַר מיר אויך רינען.
כ׳בין גליקלעך! דו זאָלסט מײַנע ברידער דערציילן,
וועגן קאָלווירטשע פֿעלדער זינג איך איצט מײַנע לידער.

X. אויף אַ לאָנקע

אויף אַ לאָנקע בײַ דעם וועלדל,
וואָס שטייט שטענדיק ווי פֿאַרטראַכט,
פּאַשען מיר קאָלווירטישע סטאַדעס
פֿון פֿרי ביז אין דער נאַכט.

אויף אַ בערגל זיץ איך מיר דאָ
מיט מײַן פֿײַפֿעלע אין האַנט,
און קען זיך ניט זאַט אָנקוקן
אויף דער שיינקייט פֿון מײַן לאַנד.

אויף די ביימער גרינען צווײַגן,
אַך, ווי זײַנען זיי דאָך שיין!
אויף די פֿעלדער בליִען זאַנגען,
זײַנען פֿול מיט חן.

אוי, אוי, אוי!
אוי, ליר־ליר־ליו...

גיט אַ צווײַגל מיר אַ שמייכל
און אַ זאַנגעלע אַ ווּנק,
עס צעפֿלאַקערן זיך אין האַרצן
פֿריידגעפֿילן ווי אַ פֿונק.

VII. אויף דעם בוידעם

אויף דעם בוידעם שלאָפֿט דער דאַך,
צוגעדעקט מיט שינדעלעך,
און אין וויגל ליגט אַ קינד
נאַקעט, גאָר אָן ווינדעלעך.

האָפּ, האָפּ, אָט אַזוי,
עסט די ציג פֿון דאַך דעם שטרוי! אוי!

אויף דעם בוידעם שטייט אַ וויג,
וויגט זיך דאָרט אַ שפּין אין איר,
ציט פֿון מיר דאָס חיות אויס,
און דעם דלות לאָזט ער מיר.

האָפּ, האָפּ, אָט אַזוי,
עסט די ציג פֿון דאַך דעם שטרוי! אוי!

אויף דעם בוידעם שטייט אַ האָן,
און זײַן קאַם איז פֿײַעררויט.
זאָל מײַן ווײַב כאָטש פֿאַר די קינדער
באָרגן ערגעץ אַ שטיק ברויט.

האָפּ, האָפּ, אָט אַזוי,
עסט די ציג פֿון דאַך דעם שטרוי! אוי!

VIII. דער ווינטער

עס ליגט אין בעט שיינדל, מײַן שיינדל,
מיט איר אויך צוזאַמען דאָס קינד.
אין שטוב איז ניטאָ קיין איין שפּענדל,
אין פֿענצטער, דאָרט בלאָזט זיך דער ווינט.

דער ווינטער, דער ווינטער איז דאָ שוין,
שרײַט, קינדער, קיין כּוח ס׳ניטאָ!
אוי, שרײַט זשע, אוי, שרײַט זשע, איר קינדער,
דער ווינטער, ער איז ווידער דאָ!

21

V. הער זשע, כאַסיע

הער זשע, כאַסיע!
מען דאַרף ניט גיין,
מען טאָר ניט גיין!
מיט קיינעם טאָר מען ניט גיין!
אוי, ניט גיין, אוי, ניט גיין!

אַז דו וועסט גיין ביז אין שפּעט בײַנאַכט,
אוי, וועסט וויינען, וועסט וויינען שפּעטער!
כאַסיע! הער זשע! כאַסיע!

22

VI. אַך, ניט גוט

שיבֿעה רב עליע זיצט אין כאַלאַט.
צירל, זײַן טאָכטער, זי האָט זיך געשמדט.

– צירעלע, טאָכטער! דאָ וואַרט דײַן גליק,
קום פֿון דעם שייגעץ צום טאַטן צוריק!
צירעלע, טאָכטער! קליידער און רינגען דיר קויף איך אַליין!
צירעלע, טאָכטער! און אויך אַ חתן געפֿין איך דיר, וואָס קלוג איז און שיין!

צירעלע, טאָכטער!

– איך בין דיר מוחל רינגען, איך דאַרף ניט דײַן נדן,
נאָר מײַן געליבטער שייגעצל זאָל זײַן מײַן געטרײַער מאַן!
Господин пристав, прошу вас, скорее
Гоните в шею старого еврея!

– צירעלע, טאָכטער! צוריק קום, טאָכטער!
אוי, קער זיך צוריק צו מיר! צירעלע, טאָכטער ...

III. שלאָף, מײַן קינד

שלאָף, מײַן קינד, מײַן טרייסט, מײַן שיינער,
שלאָף, מײַן זונעניו!
אַ סיבירניק איז דײַן טאַטע,
שלאָף, ליו־ליו־ליו־ליו ...

בײַ דײַן וויגל זיצט דײַן מאַמע,
זינגט אַ ליד און וויינט,
דו וועסט דאָס פֿאַרשטיין מסתּמא
וואָס זי האָט געמיינט.

ווײַט איז אין סיביר דײַן טאַטע,
שלאָף, מײַן זונעניו!
דו ביסט יונג נאָך, שלאָף לעת־עתּה,
אײַ, ליו־ליו־ליו־ליו ...

מײַנע צרות זײַנען אזוי גרויס,
שלאָף, מײַן זונעניו!
שלאָף, מײַן זון, מײַן קינד, מײַן ווילעס,
שלאָף, ליו־ליו־ליו־ליו ...

IV. אוי, אַבֿרהם

אוי, אַבֿרהם, איך קען אָן דיר ניט זײַן!
איך אָן דיר, דו אָן מיר, קענען ניטביידע זײַן!

געדענקסטו, געדענקסטו, דאָרט בײַ דעם טויער
האָסטו געזאָגט אַ סוד מיר אין אויער.
אוי, אוי, רבקהניו,
גיב זשע מיר דײַן פּיסקעניו!

אוי, אַבֿרהם, איך קען אָן דיר ניט זײַן!
איך אָן דיר, דו אָן מיר, אַ קליאַמקע אָן אַ טיר!

געדענקסטו, געדענקסטו, מיט דיר בײַם בולוואַר,
איך בין דער קלוגער און דו דער נאַר.
אוי, וויי, רבקהניו,
גיב זשע מיר דײַן פּיסקעניו!

אוי, אַבֿרהם / רבקהלע, איך קען אָן דיר ניט זײַן!
איך אָן דיר, דו אָן מיר, קענען ניט ביידע זײַן!

געדענקסטו, געדענקסטו דאָס רויטע קליידל?
אוי, ווי בין איך געווען אַ זיסע מיידל!

אוי, אַבֿרהם! אוי, אַבֿרהם! /
אוי, אוי, רבֿקהניו,
גיב זשע מיר דײַן פּיסקעניו!

17

I. זון מיט אַ רעגן

זון מיט אַ רעגן,
די כּלה געלעגן,
דער חתן געקומען,
די כּלה פֿאַרשוווּמען.

– זאָג, וועמען האָט זי געהאַט?
– אַ ייִנגל, אַ ייִנגל!
– ווי האָט עס געהייסן?
– משהלע, משהלע.
– געוויגט ווּ האָט מען משהלען?
– אין וויגל.
– וואָס האָט ער געזויגט?
– ברויט מיט אַ ציבל.
– ווּ איז ער באַגראָבן?
– אין אַ גריבעלע!
– אוי, ייִנגל אין גריבל! אין גריבל!
משהלע אין גריבל, אוי!

18

II. שלאָף, שלאָף, שלאָף

שלאָף, שלאָף, שלאָף,
דער טאַטע פֿאָרן וועט אין דאָרף,
ברענגען וועט אַן עפּעלע,
אַ געזונט אין קעפּעלע, ליו!

שלאָף, שלאָף, שלאָף,
דער טאַטע פֿאָרן וועט אין דאָרף,
ברענגען וועט אַ ניסעלע,
אַ געזונט אין פֿיסעלע, ליו!

שלאָף, שלאָף, שלאָף,
דער טאַטע פֿאָרן וועט אין דאָרף,
ברענגען וועט אַן ענטעלע,
אַ געזונט אין הענטעלע, ליו!

שלאָף, שלאָף, שלאָף,
דער טאַטע פֿאָרן וועט אין דאָרף,
ברענגען וועט אַ ייַבעלע,
אַ געזונט אין בייַבעלע, ליו!

שלאָף, שלאָף, שלאָף,
דער טאַטע פֿאָרן וועט אין דאָרף,
ברענגען וועט אַ פֿייגעלע,
אַ געזונט אין אייגעלע, ליו!

שלאָף, שלאָף, שלאָף,
דער טאַטע פֿאָרן וועט אין דאָרף,
ברענגען וועט אַ העזעלע,
א געזונט אין נעזעלע, ליו!

אוי, אַך, בימינו

אוי, אַך, בימינו,
לאָמיר געבן אַ שבֿח צום בורא אלוהינו,
וואָס ער זיצט ממעל עליונים.
– אַחת ואַחת!
לאָמיר זען צו פֿאַרטײַטשן,
וואָס "איינס" טוט באַטײַטן:
איינס איז דעם חתנס טיש,
אַווּ מע עסט, אַווּ מע טרינקט,
אַווּ מע הוליעט, אַווּ מע זינגט,
אַווּ מע טאַנצט, אַווּ מע שפּרינגט.
אַלטע, יונגע, טאַנצט אַלע,
זײַט משׂמח חתן וכּלה!
וואָס די חתונה האָט געקאָסט,
וועט דאָך גאָט זײַן ממלא!

אוי, אַך, בימינו,
לאָמיר געבן אַ שבֿח צום בורא אלוהינו,
וואָס ער זיצט ממעל עליונים.
– אַחת ושתּים!
לאָמיר זען צו פֿאַרטײַטשן,
וואָס "צוויי" טוט באַטײַטן:
צוויי זײַנען חתן־כּלה —
גאָט זאָל זיי זײַן ממלא!

איינס איז ...

אוי, אַך, בימינו,
לאָמיר געבן אַ שבֿח צום בורא אלוהינו,
וואָס ער זיצט ממעל עליונים,
– אַחת ושלוש!
לאָמיר זען צו פֿאַרטײַטשן
וואָס "דרײַ" טוט באַטײַטן:
דרײַ זײַנען די כּלי־זמרים,
וואָס זײַנען משׂמח זקנים ונערים.

צוויי זײַנען ...

איינס איז ...

טאַטעניו

טאַטעניו, האַרצעניו!
לייז אויס אונדזער מאַמעלע,
ריכט אויף אונדזער הייַזעלע.
אָן מאַמע ביטער-שלעכט,
אָן הייַזל די ביינער ברעכט.

אברהמעניו, אונדזער זיידעניו!
פֿאַר וואָס זשע בעטסטו נישט,
פֿאַר וואָס זשע שרייַסטו נישט,
פֿאַר וואָס זשע, אוי, פּילדערסטו נישט
צו דעם גאָט פֿאַר די ייִדן?
ער זאָל גיך אונדז אויסלייזן
פֿון גלות און אַלע בייזן,
דער נר־תּמיד זאָל אונדז לייַכטן,
אונדזער מאַמע זאָל מען אַכטן,
בנערינו, בזקנינו לארצנו.

יצחקעניו, אונדזער אַלטעניו!
פֿאַר וואָס זשע ...

יעקבֿעניו, אונדזער פּאַסטוכל!
פֿאַר וואָס זשע ...

ענטפֿערט מען אים פֿון אויבן:
„אוי דו, זוניו, זוניו, זוניו,
נעם זיך ניט, מייַן זון, צום האַרצן!
דער בית-קודש וועט געבויט ווערן,
די מאַמע וועל איך אויסלייזן גערן.
זייַ בטוח, וואַרט אויף משיח,
ונאמר לפניו שירה חדשה לארצנו!"

אַמאָל אַיז געווען אַ מעשׂה

אַ מאָל איז געווען אַ מעשׂה,
די מעשׂה איז גאָרניט פֿריילעך,
די מעשׂה הייבט זיך אָנעט
מיט אַ ייִדישן מלך.

ליולינקע, מייַן פֿייגעלע,
ליולינקע, מייַן קינד,
כ'האָב אָנגעוואָרן אַזאַ ליבע,
ווי איז מיר און ווינד.

דער מלך האָט געהאַט אַ מלכּה,
די מלכּה האָט געהאַט אַ ווייַנגאָרטן,
דער ווייַנגאָרטן האָט געהאַט אַ בוים,
דער בוים האָט געהאַט אַ צווייַג.

דער צווייַג האָט געהאַט אַ נעסטעלע,
דער נעסט האָט געהאַט אַ פֿייגעלע,
די פֿייגעלע האָט געהאַט אַ פֿליגעלע,
די פֿליגעלע האָט געהאַט אַ פֿעדערל.

ליולינקע, מייַן פֿייגעלע ...

דער מלך איז אָפּגעשטאָרבן,
די מלכּה איז געוואָרן פֿאַרדאָרבן,
דער בוים איז אָפּגעבראָכן,
די פֿייגעלע פֿון נעסט אַנטלאָפֿן.

ליולינקע, מייַן פֿייגעלע ...

אַז איך וואָלט געהאַט אָט דאָס וואָס איך מיין

אַז איך וואָלט געהאַט אָט דאָס וואָס איך מיין,
וואָלט איך דאָך גליקלעך געווען.
מיר טוט דאָך מײַן האַרץ אויסגיין,
ווען איך טו דיך דערזען.

אַך, גרויסער גאָט, דו ווייסט דאָך אַלץ,
אין מײַן האַרצן ווען איך מיין.
און דו ווייסט דאָך דעם, וואָס רעדט פֿאַלש,
פֿאַרנעם מײַן גרויס געוויין.

אַך, שיק שוין דײַן מלאך פֿאַר אַ שדכן
צו איר טאַטן אין שטוב אַרײַן.
ער זאָל זײַן אַליין דער בדחן,
זי זאָל בײַ מיר אויף אייביק זײַן.

אָתָא בֹקֶר

שבת באַנאַכט. פֿינצטער אין שטוב, פֿינצטער אין גאַס,
און יאַנקל פּאַקט די זאַכן.
„גאָט פֿון אבֿרהם, פֿון יצחק און פֿון יעקבֿ!“
און יאַנקל שפּאַנט דעם שליטן.
„ויתּן לך, ויתּן לך ...“
און יאַנקל פֿאָרט אין וועג.
ער פֿאָרט די נאַכט, ער פֿאָרט דעם טאָג,
און יאַנקל ווערט אַנטשלאָפֿן.

ווילדע ווינטן רוישן, יאָגן,
ס'פֿליִען וואָלקן איבער בערג און טאָלן,
און יאַנקל שלאָפֿט נאָך אַלץ.
ער שלאָפֿט די טעג, ער שלאָפֿט די נעכט
און כאַפּט זיך קיין מאָל אויף.
שוואַרצע ווינטן רוישן, יאָגן,
ס'פֿליִען וואָלקן איבער בערג און טאָלן,
און יאַנקל כאַפּט זיך אויף.

„גאָט, אָ גאָט! ביז ווי לאַנג, אָ גאָט,
וועסטו מיר לאָזן שלאָפֿן?“
און גאָט האָט אים געענטפֿערט:
„אָתָא בקֶר וְגַם לַיְלָה,
און דו, יאַנקל, האָסט פֿאַרשלאָפֿן.“

11

מייַן האַרץ צעגייט אין מיר

מייַן האַרץ צעגייט אין מיר; אַז איך טי זיך דערמאָנען,
ווינטש איך מיר דעם טויט, כ׳וויל מייַן לעבן ניט קאָנען.
ווּס טויג מיר מייַן לעבן מיט מייַנע פֿאַרגעניגן,
אַז ווּעמען איך ליב, דעם קאָן איך ניט קריגן!

מער צי פֿאַרטרוגן איז קיין כּוח ניט,
צי וויינען אין צי קלוגן, אין צי זינגען דוס ליד.
האָסט געבליט אין מייַנע אויגן אויף איין אויגנבליק;
די ביסט פֿין מיר פֿאַרפֿלויגן אין קימסט שוין ניט צוריק!

ס׳וועט זייַן אַזאַ צייַט, ווּס די וועסט צי מיר קימען
זיכן דעם אָרט, ווי מיר פֿלעגן זיך געפֿינען.
דאַן אויף מייַן קבֿר וועלן שפּראָצן די שענסטע בלימען,
די זעלבע מיניט גראַדע, ווען די וועסט צי מיר קימען.

10

אַז איך וואָלט געהאַט דעם קייסרס מלוכה

אַז איך וואָלט געהאַט דעם קייסרס מלוכה,
וואָלט דאָס גאָר ניט זײַן בײַ מיר אַזוי גרויס ניחה,
ווי דו ביסט מיר ניחה, מײַן ליבט, מײַן שײַן!
אַז איך דערזע דיך, מיין איך — די גאַנצע וועלט איז מײַן!
שלאָף, מײַן קינד, זאָלסט מיר רוען און זײַן געזונט!

דער טאַטע האָט דאָס קינד ניט געלערנט וואָס גאָט האָט געבאָטן,
וועט מען אים אויף יענער וועלט ברענען און בראָטן;
און דו, מײַן ליב קינד, מיט דײַן צידקות זאָלסט זיך מיִען,
דײַן טאַטן פֿון גיהנום אַרויסצוציִען!
שלאָף, מײַן קינד, זאָלסט מיר רוען און זײַן געזונט!

אַז איך וועל אַ מאָל דאַרפֿן אויף יענער וועלט גיין,
וועלן די טירן פֿון גן־עדן אָפֿן שטיין.
דו, מײַן קינד, זאָלסט מיר זײַן אַ פֿרומער און אַ גוטער,
וועט מען זאָגן אויף יענער וועלט: לאָזט אַרײַן דעם צדיקס מוטער!
שלאָף, מײַן קינד, זאָלסט מיר רוען און זײַן געזונט!

8
ער האָט מיר צוגעזאָגט

ער האָט מיר צוגעזאָגט, ער האָט מיר צוגעזאָגט,
ער האָט מיר צוגעזאָגט צו נעמען.
ער גייט אַוועק צו אַן אַנדער מיידל,
טוט מײַן האַרץ קלעמען.
שלאָף, מײַן קינד, שלאָף
אין דײַן טײַערן שלאָף,
ווען גאָט וועט אים באַצאָלן פֿאַר דער פֿאַלשער ליבע,
דאָס וועט שוין זײַן זײַן שטראָף!

ס’איז גאָר ניטאָ קיין עפּעלע
וואָס זאָל ניט זײַן קיין וואָרעם אין דערינען.
ס’אי’ גאָר ניטאָ קיין מאַנספּאַרשוין
וואָס זאָל ניט האָבן קיין פֿאַלשן זינען.
שלאָף, מײַן קינד, שלאָף ...

איך האָב זיך גענייט אַ קליידעלע
פֿון פֿינף אַרשין די ברייט.
קיין גוטס און קיין האָב זאָלן זיי ניט האָבן,
די, וואָס האָבן אונדזער ליבע פֿונאַדערגעשיידט!
שלאָף, מײַן קינד, שלאָף ...

9
זאָל איך ווערן אַ רבֿ

זאָל איך ווערן אַ רבֿ, קען איך ניט קיין תּורה;
זאָל איך זײַן אַ סוחר, האָב איך ניט קיין סחורה.
און קיין היי האָב איך ניט, און קיין האָבער האָב איך ניט,
און דאָס ווײַב שילט זיך, אַ טרונק בראָנפֿן ווילט זיך –
זע איך מיר אַ שטיין, זעץ איך מיך און וויין.

זאָל איך זײַן אַ שוחט, האַלט איך ניט קיין חלף;
זאָל איך זײַן אַ מלמד, קען איך ניט קיין אַלף!
און די פֿערד גייען ניט, און די רעדער דרייען ניט,
און דאָס ווײַב שילט זיך, אַ טרונק בראָנפֿן ווילט זיך –
זע איך מיר אַ שטיין, זעץ איך מיך און וויין.

וויל איך ווערן אַ קאָוואַל, האָב איך ניט קיין קאָוואַדלע;
וויל איך זײַן אַ שענקער, איז מײַן ווײַב אַ פּאַדלע!
און קיין היי האָב איך ניט און קיין האָבער האָב איך ניט,
און דאָס ווײַב שילט זיך, אַ טרונק בראָנפֿן ווילט זיך –
זע איך מיר אַ שטיין, זעץ איך מיך און וויין.

5

סלושײַ!

סלושײַ! ווער אי׳ דאָ?
איך נעבעך, אָרעמער שומר!
פֿאַרוואָגלט איז פֿון מיר די נאַכט,
דער שלאָף ברעכט מיר מײַנע בײנער.
צי דען בין איך פֿון אײַזן געמאַכט?
אַלע בעלי־בתּים טוען אין די בעטן ליגן
און פֿאַרברענגען זיך אין פֿאַרגעניגן.
נאָר איך בין אײנער אַלײן,
מײַן קישן איז אַ שטײן!
סלושײַ! ווער אי׳ דאָ?

6

זײַט געזונטערהײט

זײַט געזונטערהײט, מײַנע ליבע עלטערן!
איך פֿאָר אַוועק אין אַ ווײַטן וועג,
ווו קײן ווינט ווײ׳ט ניט און ווו קײן פֿויגל פֿליט ניט,
און ווו קײן האָן קרײ׳ט ניט.

זײַט געזונטערהײט, מײַנע ליבע עלטערן!
איך פֿאָר פֿון אײַך אַוועק.
גאָט זאָל געבן געזונט און לעבן,
און מיר אַ גליקלעכן וועג!

7

ווי זינגט דאָס חסידל, דאָס ציגײַנערל, דער איוואַנקע

מאַכט דאָס חסידל:
לאַם טראַ דע רײַ ראָם ראָם, לאַם טראַ דע רײַ ראָם ראָם,
אַהאַ ײַי, אַהאַ ײַי, אַ… לאַם טראַ דע רײַ ראָם ראָם,
לאַם טראַ דע רײַ ראָם ראָם, אַהאַ ײַי, אַהאַ ײַי, אַ…

מאַכט דאָס ציגײַנערל:
דצאַם דצאַלום דצאַלום דצײַ, דצאַם דצאַלום דצאַלום דצײַ,
דצאַלום דצײַ דצאַלום דצײַ, דצײַ!

מאַכט דער איוואַנקע:
היי, היי, היי, היי!

מאַכט דאָס חסידל, דאָס ציגײַנערל, דער איוואַנקע:
לאַם טראַ דע רײַ ראָם ראָם…
דצאַם דצאַלום דצאַלום דצײַ…
היי, היי, היי, היי!

3

די שיינע רחלע

זי זיצט זיך אין פֿענצטער און קאַמט זיך די הערלעך;
פֿאַר וועמען זי איז צעלאָזן – פֿאַר מיר איז זי ערלעך.
אוי וויי, אַ יאָמער, אוי וויי, אַ קלאָג!
ניטאָ די שיינע רחלע ביז הײַנטיקן טאָג.

לײַט מיט די צינגער, טוען זיי ריידן,
און איך מיט מײַן רחלען וועלן זיך קיין מאָל שיידן.
אוי וויי, אַ יאָמער, אוי וויי, אַ קלאָג!
ניטאָ די שיינע רחלע ביז הײַנטיקן טאָג.

4

שפּאַצירן זײַנען מיר

שפּאַצירן זײַנען מירביידע געגאַנגען;
פֿיל דונערן און בליצן זײַנען אַריבערגעגאַנגען.

אוי, כ׳האָב געטאָן אַזאַ זאַך: כ׳האָב גאָר ניט באַטראַכט.
כ׳האָב געמיינט, אַז ס׳איז טאָג, צום סוף איז גאָר נאַכט.
אוי! מאַמע, מאַמע! דו ביסט דאָך געווען:
אַז מען פֿאָלגט ניט קיין עלטערן, קומט אַרויס שלעכט!

כ׳האָב געשפּילט אַ ליבע — כ׳האָב געמיינט, ס׳וועט זײַן גוט,
און איצט פֿאַרגיסט מען ווי וואַסער מײַן בלוט.
אוי, כ׳האָב געטאָן אַזאַ זאַך ...

ווי גוט און ווי ווויל וואָלט אונדז געווען,
ווען מיר וואָלטן ביידע אַ פּאָרפֿאָלק געווען!
אוי, כ׳האָב געטאָן אַזאַ זאַך ...

1
אַך, ניט גוט

אַך, ניט גוט,
איך האָב קיין פֿרײַ מוט!
עס גייט מיר ניט אײַן מײַן לעבן:
ווי שלעבט איז מיר,
אַז מען האָט דיך
פֿאַר אַ סאָלדאַט אָפּגעגעבן!
ס׳נעמט מיך אָן אַ שרעק,
אַז מען טרײַבט דיך אַוועק
פֿון מיר אַזוי ווײַט!
טאָ ווי זאָל איך קענען
אָן דיר אויסקומען
אַזאַ לאַנגע צײַט?

איך בעט דיך, מײַן געטרײַע,
דו בלײַבסט דאָך אַ פֿרײַע,
דו טוסט דאָך אין דער היים פֿאַרבלײַבן:
בעט איך בײַ דיר,
האָב מיטלייד מיט מיר, –
דו זאָלסט מיר אַ בריוועלע שרײַבן!
אַז איך וועל בלײַבן אַליין,
וועט מיר ניט אײַנגיין
קיין עסן און קיין שלאָפֿן;
און דו, מײַן קרוין,
פֿאַרגעס קיין געוויין,
און טו אויף מיר האָפֿן!

2
קליפּ־קלאַפּ!

– קליפּ־קלאַפּ! עפֿן מיר!
שלאָפֿסטו, טאָ זאָג זשע מיר!
– שלאָפֿן שלאָף איך אַפֿילו ניט,
נאָר עפֿענען וועל איך אַוודאי ניט!

– קליפּ־קלאַפּ אין גאָלדן טיר,
מײַנע ליבע, עפֿן מיר!
– קלאַפּן, קלאַפּן זאָלסטו ניט,
עפֿענען וועל איך דיר ניט!

– סאַראַ ווינט עס וויי׳ט, סאַראַ רעגן עס גייט,
ב׳וועל אײַננעצן מײַן זײַדן קלייד!
– דאָס זײַדענע קלייד וועסטו אויפֿהייבן,
אונטערן ביימעלע אַוועקלייגן.

– מיט וואָס זאָל איך זיך צודעקן?
און ווער וועט מיך דאָך אויפֿוועקן?
– דאָס ביימעלע וועט דיך צודעקן,
דאָס פֿייגעלע וועט דיך אויפֿוועקן.

Producer: Sára Gutvill
Executive producer Zefir Records, recording, editing and mastering: Jakko van der Heijden
Recorded between 10-13 July 2022 at the *Zeeuwse Concertzaal*, Middelburg, Netherlands
Piano: Steinway D 470340
Piano technique: Joost van Hartevelt, De Hamernoot, Middelburg

Yiddish - English translations:
1-11, 16: Alex Weiser, Leyzer Burko, Stefanie Halpern
12-15, 17-27: Sára Gutvill, Tyrone Landau
Yiddish advice and proofreading: Dr. Alexandra Polyan

Photography: Michel Marang
Design: Meeuw

vertoon.org
zefirrecords.nl

This project would not have been possible without the generous support of our donors as well as the following organizations: